**Уманський національний університет**

Факультет менеджменту

Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

# Стратегічні перспективи туристичної та готельно-ресторанної індустрії в Україні: теорія, практика та інновації розвитку

**Матеріали**
**Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції**

**30 жовтня 2025 року**

**Умань-2025**

**УДК 338.48:640.43**
**С83**

*Рекомендовано до друку Вченою радою Уманського національного університету (протокол №4 від 10 листопада 2025 року)*

*Редакційна колегія:*
**Нагернюк Д.В.**, завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Уманського національного університету, к.е.н., доцент;
**Транченко Л.В.**, професор кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Уманського національного університету, д.е.н, професор;
**Кожухівська Р.Б.**, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Уманського національного університету, к.е.н., доцент;
**Коваленко Л.Г**., доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Уманського національного університету, к.е.н., доцент;
**Малюга Л.В.**, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Уманського національного університету, к.е.н., доцент;
**Непочатенко В.О.**, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Уманського національного університету, к.е.н., доцент;
**Саковська О.М.**, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Уманського національного університету, к.е.н., доцент;
**Тимчук С.В.**, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Уманського національного університету, к.е.н., доцент.

*Відповідальність за зміст і достовірність публікацій несуть автори. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редакційної колегії збірника.*

**С83** **Стратегічні** перспективи туристичної та готельно-ресторанної індустрії в Україні: теорія, практика та інновації розвитку: збірник матеріалів Всеукр. наук.-прак. інт.-конф., 30 жовтня 2025 р. Умань: ВПЦ «Візаві», 2025. 505 с.

У збірнику матеріалів Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Стратегічні перспективи туристичної та готельно-ресторанної індустрії в Україні: теорія, практика та інновації розвитку» 30 жовтня 2025 року подано тези доповідей учених, науковців, наукових співробітників, викладачів, аспірантів, здобувачів вищої освіти щодо теоретичних та практичних аспектів інноваційного розвитку туристичного бізнесу, рекреаційної сфери та готельно-ресторанної індустрії в Україні.

Праці науковців, які долучилися до формування збірника, стосуються аналізу сучасного стану та тенденцій розвитку індустрії туризму в Україні та ЄС; трендів сучасного туристичного та готельно-ресторанного бізнесу в умовах глобалізації; розвитку та реалізації інновацій в туризмі на сфері гостинності; регіональних проблем розвитку туристичного та готельно-ресторанного бізнесу; питань упровадження процесів діджиталізації та реалізації Startup-проєктів у сфері туризму і гостинності; соціально-культурних, психологічних та комунікаційних аспектів розвитку туризму й рекреації; інноваційних підходів менеджменту та маркетингу в туристичному та готельно-ресторанному бізнесі; специфіки забезпечення безпеки та формування умов сталого розвитку туристичної галузі в умовах війни та післявоєнного відновлення України.

Видання рекомендоване для осіб, які займаються дослідженнями у напрямку розвитку туристичного та готельно-ресторанного бізнесу.

**УДК 338.48:640.43**

*©УНУ, 2025*

*Чудновська О.В.*
МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД КОНЦЕПЦІЇ ESG У ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОМУ БІЗНЕСІ 449
*Якименко С.В.*
ІНТЕРНЕТ -МАРКЕТИНГ РЕСТОРАНУ 452

**РОЗДІЛ 8.**
**Забезпечення безпеки та сталий розвиток туристичної галузі в умовах війни та післявоєнного відновлення**

*Kolisnichenko P.T.*
PROBLEMS OF THE TOURISM BUSINESS IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF WAR 454
*Барвінок Н.В.*
РОЗВИТКУ ЕКОТУРИЗМУ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД: СВІТОВИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ 456
*Беркун К.В.*
УПРАВЛІННЯ САНАТОРНО-КУРОРТНИМИ КОМПЛЕКСАМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ 459
*Бородай К.О.*
МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ГОТЕЛЬНОЇ ІНДУСТРІЇ 460
*Заліско С.Р.*
СТАЛИЙ ТУРИЗМ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВІДНОВЛЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД 463
*Катюжанський М.А.*
СУЧАСНИЙ СТАН ГОТЕЛЬНОЇ ІНДУСТРІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ 466
*Климчук А.О.*
ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА НАПРЯМИ ВІДНОВЛЕННЯ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНИ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ 467
*Кожухівська Р.Б.*
РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ: БАР'ЄРИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ 470
*Лук'янчук А.І.*
ТРАНСФОРМАЦІЯ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ У ТУРИСТИЧНОМУ БІЗНЕСІ В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ 473
*Матвієнко Я.О.*
КРИТЕРІЙ БЕЗПЕКИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ТУРИСТИЧНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ НА ЗАЛІЗНИЧНОМУ ТРАНСПОРТІ 475
*Мельничук В.В.*
УПРАВЛІННЯ СТАЛИМИ ТУРИСТИЧНИМИ ПРОЄКТАМИ: БАЛАНС МІЖ ПРИБУТКОМ І ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ 478
*Мисенко С.В.*
ФУНКЦІЮВАННЯ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНО-ГОТЕЛЬНОЇ СФЕРИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ 480

***Барвінок Н.В.,***
*д. філософії, ст. викладач,*
*Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

# РОЗВИТКУ ЕКОТУРИЗМУ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД: СВІТОВИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Сфера туризму є надзвичайно чутливою до кризових явищ, особливо пов'язаних із війнами та збройними конфліктами. Україна переживає один із найскладніших етапів у своїй історії: з 2014 року країна перебуває під впливом агресії російської федерації, що суттєво змінило стан туристично-рекреаційного комплексу. Анексія Криму, бойові дії на Донбасі, а пізніше — повномасштабне вторгнення 2022 року призвели до різкого скорочення туристичних потоків та руйнування значної частини інфраструктури [2].

У 2009–2013 роках в Україні спостерігалася позитивна динаміка: кількість в'їзних туристів щороку зростала на 2–7%, виїзних — на 8–15%. Проте у 2014 році через воєнні дії кількість іноземних відвідувачів зменшилася майже вдвічі. Якщо у 2013 році країну відвідало понад 24 млн іноземців, то у 2014 році — лише 12,7 млн [2]. Найбільших втрат зазнав Крим, де зосереджувалося близько 30% туристично-рекреаційного потенціалу держави. Недоступними стали природні заповідники, парки, унікальні пам'ятки античності та середньовіччя.

Подібна ситуація склалася в Донецькій та Луганській областях, де значна кількість природних та історико-культурних об'єктів виявилася під загрозою знищення.

Повномасштабна війна 2022 року лише поглибила кризу. Кількість в'їзних туристів скоротилася ще на 46% у порівнянні з 2021 роком, а велика частина інфраструктури зазнала руйнувань. Туристична сфера України опинилася в умовах практично повного занепаду, що підтверджують і міжнародні статистичні дані [2].

У таких умовах особливого значення набуває екотуризм. Його перевага полягає у тому, що він орієнтується на природні ресурси, сприяє їхньому збереженню та відновленню. На відміну від інших напрямів, розвиток екотуризму не потребує колосальних фінансових інвестицій у великі готельні комплекси чи масові розважальні центри. Базою для нього можуть стати природні ландшафти, парки, заповідники, а також невеликі заклади розміщення, створені з урахуванням екологічних стандартів.

Екотуризм може виконувати й соціальну функцію: допомагати людям психологічно відновлюватися після воєнних травм, створювати робочі місця у громадах, що постраждали від бойових дій, та сприяти відродженню місцевої економіки.

Водночас він є способом залучення іноземних інвестицій, адже світова туристична спільнота приділяє дедалі більше уваги сталим і безпечним формам подорожей [6].

Досвід багатьох країн свідчить про те, що відновлення туризму після війни можливе і навіть може стати потужним фактором економічного зростання. Класичним прикладом є Кіпр, який пережив тривалий міжетнічний конфлікт та фактичний поділ території.

Попри всі труднощі, країна змогла перетворити туризм на одну з провідних галузей економіки, а у 2018 році прийняла рекордну кількість відвідувачів — понад 3,8 мільйона, значною мірою завдяки розвитку природних резерватів та екотуристичних маршрутів [1].

Не менш показовим є приклад Єгипту, який протягом десятиліть перебував у стані воєнної та політичної нестабільності. Вибухи, терористичні акти, закриття авіасполучення завдавали сильних ударів по галузі. Проте завдяки унікальним історичним пам'яткам і природним ресурсам, таким як Червоне море та Синайський півострів, країна змогла відновити туризм. Сьогодні тут активно розвиваються не лише традиційні курорти, а й екологічні тури, що поєднують відпочинок на узбережжі з пізнанням природних багатств [3].

Туреччина також пережила серйозні виклики. Теракти, політичні кризи, спроби державного перевороту у 2015–2016 роках відлякали мільйони туристів. Однак завдяки цілеспрямованій політиці уряду, спрямованій на збереження доступності й конкурентоспроможності, вже у 2017 році кількість відвідувачів повернулася на попередній рівень і продовжила зростати. Важливим чинником стало також розширення пропозицій екологічних маршрутів та збереження відносно низьких цін [7].

Особливим є приклад Ізраїлю. Попри багаторічний конфлікт із Палестиною та постійні загрози безпеці, країна щороку приймає мільйони туристів. Ізраїль активно розвиває екотуризм, створює «зелені острови» для відвідувачів, залучає міжнародні екологічні організації та розробляє унікальні продукти, що поєднують природні, культурні й релігійні ресурси. Тут важливо відзначити роль громадських об'єднань, які сприяють захисту природи та одночасно організовують туристичні маршрути [5].

Цікавим є й досвід Боснії і Герцеговини. Після війни 1990-х країна швидко почала відновлюватися завдяки туризму, щорічний приріст туристичних потоків сягав майже чверті від попередніх показників. Особливе місце посів так званий «туризм пам'яті» та «темний туризм», пов'язаний із відвідуванням місць трагедій, а також розвиток екологічних подорожей. У 2019 році внесок туризму в економіку Боснії та Герцеговини становив понад десять відсотків ВВП [4].

Не можна оминути й приклад Хорватії, яка пережила криваві конфлікти 1990-х років. Завдяки масштабній інформаційній кампанії, розвитку бюджетних авіаліній, створенню нових туристичних маршрутів і підкресленню екологічності своїх пляжів країна вже у 2017 році прийняла понад 15 мільйонів туристів, а туризм почав приносити близько п'ятнадцяти відсотків ВВП. Хорватія продемонструвала, що навіть країна з соціалістичним минулим та серйозними руйнуваннями може стати однією з найпопулярніших дестинацій у Європі [4].

Подібні процеси відбувалися й у Грузії, яка зазнала втрат унаслідок конфліктів на початку 1990-х і війни 2008 року. Попри складні умови, країна поступово змогла відновити свій туристичний сектор, а у 2019 році доходи від туризму сягнули понад восьми відсотків ВВП. У розвитку грузинського туризму важливу роль відіграв саме зелений і сільський туризм, орієнтований на унікальні природні ландшафти та місцеву культуру [4].

Таким чином, досвід інших держав показує, що туризм у повоєнний період може стати ключовим елементом відбудови економіки та відновлення міжнародного іміджу країни.

Для України надзвичайно важливо вже сьогодні формувати основу для повоєнного розвитку. Відновлення природно-заповідного фонду, створення екологічних маршрутів, розвиток зелених садиб, формування сучасної інфраструктури для подорожей — усе це має стати першочерговим завданням. Важливо також активно працювати над міжнародним іміджем України як безпечної та привабливої дестинації, що поєднує унікальну природу з багатою культурною й історичною спадщиною.

Екотуризм здатен стати символом відновлення країни, інструментом економічного зростання і засобом інтеграції у світовий туристичний простір. Він поєднує в собі турботу про довкілля, підтримку місцевих громад і формування позитивного образу держави на міжнародній арені.

Україна має всі передумови, щоб після завершення війни використати потенціал екотуризму для свого відродження та стати яскравим прикладом успішного повоєнного відновлення.

*Бібліографічний список:*

1. Cyprus: Selected Issues. IMF Country Report. 2021. No. 21/126. URL: https://www.imf.org/ (дата звернення: 03.10.2025).

*2.* UNWTO: офіційний сайт. URL: https://www.unwto.org/ *(дата звернення: 01.10.2025).*

*3.* Екополітика. У Єгипті побудували сміттєву піраміду. URL: https://ecopolitic.com.ua/ua/news/u-iegipti-pobuduvali-smittievu-piramidu-shhob-privernuti-uvagu-do-zmini-klimatu/ *(дата звернення: 30.09.2025).*

*4.* Повстати з руїн. Які країни після війни стали популярними у туристів. URL: https://www.rbc.ua/ukr/travel/-1647724135.html/ *(дата звернення: 01.10.2025).*

5. Фастовець О.О. Розвиток сфери туризму Ізраїлю: досвід для України. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 41, DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-11.

6. Фастовець О.О. Сфера туризму у повоєнний період: досвід для України. *Економіка та суспільство.* 2022. Вип. 40. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-43

*7.* Шамара І.М., Савченко М.Г. Вплив політичної нестабільності на розвиток туризму в країнах Близького Сходу. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна.* Вип. 10, 2019. С. 219-226. URL: https://periodicals.karazin.ua/irtb/article/view/15573/1456. (*дата звернення: 05.10.2025).*